

20.5.2021

PRH/2287/05/2020

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Viite:
21.05.2021 klo 12.00
HE 74/2021 vp
Asiantuntijapyyntö

HE 74/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Avoimen data direktiivin täytäntöönpanon vaikutukset Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) osalta liittyvät ehdotettuihin tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutoksiin tietoaaineistojen saatavuudesta. PRH:lla ei ole sinällään ehdotettuihin lakimuutoksiin huomauttamista, mutta esityksen vaikutuksista PRH toteaa seuraavaa:

1. PRH kannattaa avoimen datan direktiivin tavoitetta edistää julkisen sektorin hallussa olevan tiedon uudelleenkäyttöä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. PRH:n ylläpitämät rekisterit (kauppa-, yhdistys-, säätiö-, tilintarkastaja-, patentti- ja tavaramerkkirekisterit jne.) ovat yhteiskunnan perusrekistereitä. Hakemus- ja ilmoituskäsittelyn tuloksena syntyy julkisesti luotettavaa rekisteritietoa, joka on monin tavoin hyödynnettävissä elinkeinoelämässä ja koko yhteiskunnassa.
2. Tavoitetta edistettäessä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että henkilötietojen käsittelyä ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säännökset rajoittavat tiedon avaamista ja voivat edellyttävät tapauskohtaista harkintaa.

PRH on jo aikaisemmin tarjonnut viraston rekisteröimää tietoa avoimen datan rajapinnassa, mutta kuitenkin niin, että tiedoista on poistettu henkilötiedot. PRH:n käsityksen mukaan nyt ehdotetut muutokset eivät toisi tähän tilanteeseen muutosta. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan ”avoimen datan direktiivi ei sovellu asiakirjoihin, joiden saatavuutta on rajoitettu asiakirjojen saatavuutta koskevien jäsenvaltioiden järjestelmien perusteella, mukaan lukien henkilötietojen suojaamiseksi. Tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyviä tietoja koskevia velvollisuuksia sovellettaisiin kansallisesti vain julkisiin asiakirjoihin, kun tieto ei sisälly viranomaisen henkilörekisteriin.”

PRH:n rekisterien tiedot sisältävät paljon henkilötietoa, jonka luovuttaminen on rajoitettu käyttötarkoitussidonnaiseksi, joten nämä tiedot eivät kuulu avoimen datan piiriin. Toisaalta PRH:n rekistereissä on paljon tietoa, johon ei sisälly henkilötietoja ja joka on jo nyt, tai voisi tulevaisuudessa olla, saatavilla avoimena datana.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan ”avoimen datan direktiivin, kansallisen asiakirjojen saatavuutta koskevan sääntelyn sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn muodostama kokonaisuus on osin vaikeasti hahmotettava.” Sinällään perusteltu raja sulkea henkilötiedot nyt ehdotettujen lakimuutosten soveltamisen ulkopuolelle voi käytännössä aiheuttaa hankaliakin tulkintakysymyksiä. PRH katsoo, että nämä asiat tulisi jatkossa pyrkiä lainsäädännöllä ratkaisemaan. Kaupparekisteritietojen osalta tilannetta selkeyttää valmisteilla oleva EU:n yhtiöoikeudellisen digitalisaatiodirektiivin (EU 2019/1151)

voimaansaattaminen, jonka toteutuessa yhtiön edustamiseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä ja luovuttamisesta säädettäisiin lakitasoisesti.

Avoimen data direktiivin voimaantuloon liittyen PRH on käynnistänyt tarvittavien järjestelmämuutosten kartoituksen ja toteuttaa siinä yhteydessä EU:n tietosuojasetuksen mukaiset vaikutusarvioinnit rekisteröityjen oikeuksille ja vapauksille.

3. Hallituksen esityksessä on käsitelty varsin laajasti sen vaikutuksia viranomaisten toimintaan ja talouteen. Kuten perusteluissa todetaan, sääntely velvoittaisi viranomaisia tuomaan enemmän julkisia tietoaaineistoja saataville teknisten rajapintojen kautta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan suurimmat viranomaiskohtaiset kustannukset kohdistuisivat PRH:een, mikäli yritystiedot määritellään komission täytäntöönpanosäännöksissä arvokkaiksi tietoaaineistoiksi. Koska komission täytäntöönpanosäädöstä ei edelleenkään ole käytettävissä, lopullista arviota ei voida tehdä.

Valmistelun yhteydessä tehtiin oletus, jonka mukaan yritystiedot olisivat näitä direktiivin tarkoittamia arvokkaita tietoaaineistoja, jolloin maksutulojen menetys olisi vuodessa 2,8 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi PRH on arvioinut tietojärjestelmien ylläpitoon liittyviksi jatkuviksi kustannuksiksi 0,6 miljoonaa euroa vuodessa ja tietojärjestelmien toteuttamiseen liittyviksi kertakustannuksiksi 1,0 miljoonaa euroa. PRH on nettobudjetoitu virasto. Näin ollen toiminnasta aiheutuneet kulut katetaan pääasiassa palvelumaksuilla, kuten tietopalvelutuloilla. Maksuttomuuden toteutuessa arvioidussa mittakaavassa sillä on merkittävä vaikutus rekisteriviranomaisen toimintaan, joka tulisi korvata talousarviorahoituksella.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Eero Mantere
Ylijohtaja

